

bral in shranil. Ta novc se mu je zazdel v tistem trenutku tako vsegamogočen, da je pokimal bolnici:

»Takoj!«

Opotekel se je iz sobe, skozi kuhinjo. Na stopnicah je otipal papir v žepu, steklenico v rokah, dvajsetico med prsti. Ta je bila komaj podobna novcu. Vsakdo bi mu jo vrgel pod nos: »Gospod Leban, Vi se šalite. Ej, Vi ste stiskač!« In vendar: človek, ki nosi tesnobo v srcu, bridkost v duši, se ne more šaliti. Dvajsetico je spustil nazaj v možnjček. Če bi bila tudi dobra, bi ne zadostovala.

Stopil je na cesto, ki se je prašna in zapuščena vlekla med redkimi hišami in se izgubljala med vrtovi in polji. Tovorni avtomobili in številni vozovi so od jutra do večera stresali okna in dvigali prah. Ob cesti so tekli zaprašeni starinski zidovi, delavnice, nizka skladišča z zamreženimi okni, okrnela drevesa. Pročelja hiš so imela zlokoben izraz: hiša, v kateri je stanoval upokojenec, je bila s šrapnelskimi krogli zaznamenovana, pegastemu obrazu podobna. V pritličju gostilna za voznike in mešetarje, na dvorišču mize, kegljišče, greda z lilijami, ranjena vinska trta, ki nikoli ni rodila. Opletala je gole zidove enonadstropnega, dvorišče meječega prizidka. V tistem prizidku, ki je pred vojno služil za hlev in šupo, je bil uredil krčmar dvoje stanovanj »za uboge«. V pritličju z eno sobo in kuhinjo je stanoval jetični železničar s svojo ženo in tremi otroki. V prvem nadstropju je stanoval Rafael Leban s svojo ženo. »Oprostite,« se je opravičeval vsakomur, »tako imamo. Vojna nam je vzela«. Omara in miza, ki jo je bil zbil iz starih zabojev, sta bili pokriti s pisanim blagom. Peljal je znanca iz kuhinje v prvo sobo in se je znova opravičeval: »Tudi tu ni drugače. Vojna!« Stisnil je pest. Ob steni je stala omara za obleko, na omari brez števila drobnih spominčkov in nekaj knjig. Iz kota je gledalo stojalo za knjige — njegovo delo —: učne knjige z učiteljišča, šolska beberila, knjige Slovenske šolske matice, kakih pet romanov. V drugem kotu je bilo stojalo za cvetice, na njem razbit kipec: čitajoča deklica; žena ga je bila prinesla z doto. Mizica in stol; ob steni posteljne vzmeti, pogrnjene z rdečim, pobledelim pregrinjalom — izza ženine boleznij njegova postelja. Na stenah so visele slike, fotografije in diplome v okvirih.

FRANCE GORŠE: DVE SESTRICI, LES, 1929

V zadnjo sobico ni peljal nikogar. Razen široke postelje, omarice, stola in razbitega zrcala ni bilo v nji ničesar. Le Marija Pomagaj se je nasmihala iz temnega okvira. Če je stal Leban na pragu, je videl v zrcalu sebe in njo ... Okrog viseče luči je bila ovita pola rdečkastega papirja. O taki luči je njegova žena sanjala že od poroke. Luč nikoli ni gorela; v temi sta se slačila in spravljala spat.

V tej sobici je žena največ prebila. Brskala je med odrezki, trakovi, gumbi in spomini; krpala, mislila in vzdihovala. Zdaj je že drugi mesec ležala bolna. Zdravnik je dolgo preudarjal, zmajal z glavo, slednjič predpisal zdravlila in dieto. Žena je pila zdravilo, se držala diete tri tedne, nato je odklonila oboje.

»Kje boš vzela denar?«

Na to mož še pomislil ni. Le tega dne, sedem in dvajsetega, se je nenadoma spomnila, da bi jedla šató.

Malenkost: kozarec vina in jajce! Vendar je bila ta pot za Rafaela ena najbridkejših v življenju. Poznal je človeka, ki mu je bil zmanjkal stotak. Stopil je k zancu, mu pošepnil, že je imel stotak v rokah. »Kdo bi